

Zimoviská netopierov v Demänovskej doline

Marek BRINZÍK¹, Michal NOGA² & František BERNADOVIČ³

¹Lubinská 18, SK–811 03 Bratislava 1, Slovensko; marekbrinzik@marta.sk

²Holíčska 19, SK–851 05 Bratislava 5, Slovensko; mysivyr@post.cz

³Správa slovenských jaskýň, Hurbanova 11, SK–031 01 Liptovský Mikuláš, Slovensko; bella@ssj.sk

Barania jaskyňa

Lokalizácia. (6983, 890 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Jaskyňa je situovaná na pravom brehu riečky Demänovka.

Popis. Vchod do jaskyne sa nachádza južne od brala Bašta. Je 2 metre vysoký a 4,5 m široký. Jaskyňa pozostáva z jedinej chodby o celkovej dĺžke 50 m. Kvapľová výzdoba sa zachovala len v koncovej časti jaskyne.

Výskum netopierov. Dr. Július Vachold počas výskumov jaskýň Demänovskej doliny uskutočnil zimné sčítanie dvakrát. Opätovne je lokalita kontrolovaná každoročne od roku 1997.

Sčítavatelia. Vachold J., Brinzík M., Noga M., Kaľavský M., Obuch J., Popovič A.

Zhrnutie poznatkov. V jaskyni bol dosiaľ potvrdený výskyt 4 druhov netopierov (tab. 1).

Ďalšie údaje. 26. 11. 1999 – neg.

Demänovská jaskyňa Slobody

Lokalizácia. 6983, 870 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Nachádza sa na pravom brehu Demänovky v dolinke Točište. Prístup je serpentínovým chodníkom z parkoviska.

Popis. Jaskyňa je morfológicky jednou z najpestrejších častí Demänovského jaskynného systému. Je modelovaná v štyroch horizontálnych vývojových úrovniach a má bohatú kvapľovú výzdobu. Jej celková dĺžka presahuje 8000 metrov. Objavená bola v roku 1921, sprístupnená je od roku 1924 a dnes je najnavštevovanejšou z našich sprístupnených jaskýň (Droppa 1957).

Výskum netopierov. V päťdesiatych rokoch skúmal výskyt netopierov v tejto jaskyni Vachold (1961), neskôr i Gaisler & Hanák (1972). Od roku 1993 je koordinátorom sčítaní F. Bernadovič (Bernadovič 2000, 2002).

Sčítavatelia. J. Vachold, J. Gaisler, V. Hanák, F. Bernadovič, M. Uhrin.

Zhrnutie poznatkov. V jaskyni boli dosiaľ zistené 3 druhy netopierov a nerozlíšený zostáva *M. mystacinus/brandtii* (tab. 2).

Tab. 1. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Baranej jaskyni

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Enil</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	spolu
1954 / 1955	4	–	3	–	7
1958 / 1959	–	–	3	2	5
7. 2. 1997	–	–	1	–	1
27. 2. 1998	–	–	–	–	–
12. 2. 1999	–	1	–	–	1
3. 2. 2000	–	–	–	–	–
24. 2. 2001	–	–	–	–	–

Tab. 2. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Demänovskej jaskyni Slobody

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mmys/bra</i>	spolu
1954 / 1955	–	3	–	3
1955 / 1956	–	–	–	–
1956 / 1957	–	–	–	–
1957 / 1958	–	–	–	–
1958 / 1959	–	–	–	–
3. 3. 1963	–	1	–	1
21. 12. 1993	–	–	46	46
2. 2. 1996	–	1	–	1
24. 1. 1997	1	–	–	1

Ďalšie údaje. 11. 10. 1995 – *Enil* (7), 25. 11. 1995 – *Mmyo* (1), 10. 11. 1997 – *Rhip* (1), 2. 9. 1999 – *Mmys/bra* (2), 20. 11. 2001 – *Mmyo* (1).

Demänovská ľadová jaskyňa

Alternatívne názvy. Ľadová jaskyňa, Dračia jaskyňa, Čierna jaskyňa.

Lokalizácia. (6983, 840 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Jaskyňa sa nachádza na pravom brehu riečky Demänovka a vedie k nej turistický chodník priamo od Kamenej chaty.

Popis. Vchod do jaskyne je situovaný v brale Bašta, ca. 90 m nad úrovňou Demänovky. Priestory jaskyne sa nachádzajú medzi dolinkami Čierna a Beníkova. Jaskyňa bola sprístupnená turistickým spôsobom ešte pred sprístupnením Demänovskej jaskyne Slobody. Neskôr spustla a opätovne bola otvorená v roku 1952. Jaskynné priestory v troch vývojových úrovniach pozostávajú z riečne modelovaných chodieb. Ľadová výplň sa nachádza v spodnej časti jaskyne (Hochmuth 1991).

Výskum netopierov. V období rokov 1954–1959 tu zimné sčítanie vykonával Dr. Július Vachold, od roku 1997 je lokalita v zimnom období navštevovaná pravidelne.

Sčítavatelia. Vachold J., Brinzík M., Noga M., Obuch J., Popovič A., Bernadovič F., Hlavná, M. Kaľavský, A. Kovarik.

Zhrnutie poznatkov. Dosiaľ bolo v jaskyni zistených 6 druhov netopierov a nerozlíšený zostáva *M. mystacinus/brandtii* (tab. 3). Jaskyňa je jedným z najvýznamnejších zimovísk druhu *E. nilssonii* na Slovensku.

Tab. 3. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Demänovskej ľadovej jaskyni

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Moxy</i>	<i>Mm/b</i>	<i>Enil</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	indet.	spolu
1954 / 1955	–	11	–	1	3	–	1	1	–	–	17
1955 / 1956	1	61	–	1	5	–	–	–	–	–	68
1956 / 1957	–	16	–	1	3	–	1	–	–	–	21
1957 / 1958	–	6	–	2	2	–	5	–	–	–	15
1958 / 1959	–	28	–	3	3	–	2	–	–	–	36
14. 2. 1961	–	9	5	9	8	–	+	–	3	–	36
28. 2. 1964	–	15	5	2	5	–	5	–	1	–	33
14. 1. 1979	–	3	–	3	7	–	–	–	–	–	13
22. 1. 1985	–	1	–	2	9	–	–	–	–	–	12
16. 1. 1995	–	2	–	2	16	–	–	–	–	–	20
7. 2. 1997	–	2	–	7	16	–	–	–	–	–	25
27. 2. 1998	–	–	–	6	16	–	–	–	–	–	22
11. 2. 1999	–	–	–	14	34	–	–	–	–	2	50
17. 2. 2000	–	1	–	35	45	1	–	–	–	3	85
25. 2. 2001	–	5	–	50	51	1	1	–	–	–	108

Tab. 4. Výsledky zimných sčítaní netopierov v jaskyni Dvere

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Enil</i>	<i>Vmur</i>	<i>Bbar</i>	spolu
1954 / 1955	–	–	–	–	1	1
1955 / 1956	–	–	–	3	–	3
1958 / 1959	3	–	–	–	–	3
12. 2. 1999	–	1	2	–	–	3
3. 2. 2000	1	–	–	–	–	1

Ďalšie údaje. 24. 4. 1995 – *Enil* (2), 1. 2. 1996 – *Enil* (14), 29. 1. 1997 – *Enil* (13), 29. 1. 1998 – *Mmys/bra* (3), *Enil* (21), 14. 9. 1999 – *Mmys/bra* (2), *Enil* (12), 17. 11. 1999 – *Mmys* (8), *Mbra* (10), *Mmys/bra* (24), *Enil* (15), indet. (4), 15. 12. 1999 – *Mmyo* (1), *Mmys/bra* (61), *Enil* (41), *Eser* (1), 17. 3. 2000 – *Mmyo* (4), *Mmys/bra* (40), *Enil* (52), indet. (2), 4. 4. 2000 – *Mmyo/oxy* (5), *Mmys/bra* (37), *Enil* (38), *Eser* (1), indet. (4), 8. 11. 2000 – *Mmyo/oxy* (2), *Mmys/bra* (85), *Enil* (21), indet. (3), 19. 12. 2000 – *Mmyo/oxy* (4), *Mmys/bra* (74), *Enil* (42), *Bbar* (1), 16. 1. 2001 – *Mmyo/oxy* (9), *Mmys/bra* (78), *Enil* (61), indet. (1), 14. 2. 2001 – *Mmyo/oxy* (12), *Mmys/bra* (90), *Enil* (46), *Bbar* (2), 16. 3. 2001 – *Mmyo/oxy* (6), *Mmys/bra* (63), *Enil* (41), *Bbar* (2), *Eser* (1), 30. 4. 2001 – *Mmys/bra* (27), *Enil* (10), 25. 9. 2001 – *Mmys/bra* (77), *Enil* (10), 29. 10. 2001 – *Mmys/bra* (87), *Enil* (28), 26. 11. 2001 – *Mmyo/oxy* (2), *Mmys/bra* (111), *Enil* (42), *Bbar* (2), 20. 12. 2001 – *Mmyo/oxy* (3), *Mmys/bra* (54), *Enil* (41), *Bbar* (1), indet. (2).

Dvere

Alternatívne názvy. Veľká jaskyňa v Bašte, Pod Baštou.

Lokalizácia. (6983, 850 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Jaskyňa sa nachádza pod bralom Bašta, ca. 500 m južne od Demänovskej ľadovej jaskyne.

Popis. Kruhovitý, západným smerom orientovaný vchod, je ca. 2 m vysoký. Jaskyňa pozostáva z niekoľkých samostatných siení, prevažne bez kvapľovej výzdoby. Celková dĺžka jaskyne i s bočnými chodbami je ca. 100 metrov.

Výskum netopierov. V päťdesiatych rokoch jaskyňu kontroloval Dr. J. Vachold (1961). Opätovné zimné sčítania boli uskutočňované od roku 1999.

Sčítavateľa. Vachold J., Brinzík M., Kaľavský M.

Zhrnutie poznatkov. V jaskyni bolo dosiaľ zistených 5 druhov netopierov (tab. 4). Zaujímavý je výskyt *V. murinus* (Vachold 1961).

Ďalšie údaje. 26. 11. 1999 – *Rhip* (1).

Jaskyňa v Sokole

Alternatívne názvy. Jaskyňa v Blatníku, Veľký Sokol.

Lokalizácia. (6983, 960 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Jaskyňa sa nachádza na ľavom brehu riečky Demänovka v brale Sokol.

Popis. Je jednou z najvyššie položených jaskýň Demänovskej doliny. Vchod jaskyne je 8 m široký a 4 m vysoký. Celková dĺžka jaskyne je spolu s bočnými chodbami ca. 125 m. Hlavná chodba široká 6 m po 45 m

Tab. 5. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Jaskyni v Sokole

Dátum / druh	<i>Rfer</i>	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	spolu
8. 2. 1997	–	–	2	2
28. 2. 1998	1	2	1	4
13. 12. 1999	–	–	2	2
25. 2. 2001	1	–	2	3

Tab. 6. Výsledky zimných sčítaní netopierov v jaskyni Okno

Dátum/druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Moxy</i>	<i>Mm/b</i>	<i>Msp.</i>	<i>Enil</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	spolu
1954 / 1955	6	35	21	2	–	4	2	12	6	–	82
1955 / 1956	6	14	2	1	–	4	–	–	–	–	27
1956 / 1957	7	18	5	5	–	3	–	4	1	–	43
1957 / 1958	1	24	5	6	–	2	1	3	1	–	43
1958 / 1959	–	5	2	2	1	5	1	–	2	–	18
7. 2. 1997	–	6	–	1	2	8	2	2	–	2	23
27. 2. 1998	4	2	–	–	–	3	–	2	–	–	11
12. 2. 1999	–	9	–	–	–	9	1	1	–	3	23
3. 2. 2000	–	–	–	1	–	3	1	4	–	1	10
23. 2. 2001	–	–	–	2	–	12	–	1	–	1	16

končí vysokou puklinou. V priemere 2 m široká a miestami až 20 m vysoká puklina tvorí druhú časť jaskyne, dlhú 40 m (Droppa 1957).

Výskum netopierov. Prvé zimné sčítanie bolo uskutočnené v roku 1996. Od roku 1996 je lokalita v zimnom období navštevovaná každoročne.

Sčítavatelja. Brinzík M., Noga M., Popovič A., Kaľavský M., Kovarik A.

Zhrnutie poznatkov. Jaskyňa v Sokole je zaujímavá najmä výskytom *R. ferrumequinum* (tab. 5).

Ďalšie údaje. 13. 10. 1996 – *Rhip* (2), 24. 11. 1996 – *Rhip* (3), *Mmys/bra* (1), 29. 11. 1997 – *Rfer* (1), *Rhip* (1), *Mmyo* (1).

Jaskyňa Okno

Alternatívny názov. Malé Okno.

Lokalizácia. (6983, 915,7 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Vchod jaskyne sa nachádza na pravom brehu riečky Demänovka, v rovnomennom brale Okno.

Popis. Vchod do jaskyne je orientovaný na západ, tvorí ho oblúk o rozmeroch 6×6 metrov. Vstupná sieň pokračuje výskumnou chodbou s chudobnou krasovou výzdobou. Ďalšie časti jaskyne sú uzavreté kovovými dvierkami s malým vletovým otvorom pre netopiere. Jaskyňa bola v minulosti sprístupnená verejnosti.

Výskum netopierov. V období rokov 1954–1959 tu zimné sčítania uskutočňoval Dr. J. Vachold. Pravidelné zimné sčítania boli obnovené od roku 1997.

Sčítavatelja. Brinzík M., Noga M., Popovič A., Kaľavský M., Obuch J., Kovarik A.

Zhrnutie poznatkov. V jaskyni bolo celkovo zistených 8 druhov netopierov a nerozlíšený zostáva *M. mystacinus/brandtii* (tab. 6). Oproti literárnym údajom sa v ostatných rokoch nepodarilo potvrdiť výskyt *M. oxygnathus*. Jaskyňa je zaujímavá najmä výskytom druhu *E. nilssonii*, ktorý tu každoročne zimuje.

Ďalšie údaje. 29. 3. 1997 – *Mmyo* (2), *Mmys/bra* (1), *Enil* (9), *Bbar* (1), *Paus* (2), 29. 11. 1997 – *Mmyo* (1), *Mmys/bra* (2), *Enil* (8), *Paus* (2), 12. 9. 1998 – *Mmys/bra* (2), 26. 11. 1999 – *Mmys/bra* (1), *Enil* (6), *Bbar* (3), *Paus* (1).

Tab. 7. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Pustej jaskyni

Dátum / druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Moxy</i>	<i>Mmys/bra</i>	spolu
1954 / 1955	3	167	19	2	191
1955 / 1956	27	123	16	–	166
1956 / 1957	11	93	22	–	126
1957 / 1958	29	118	21	1	169
1958 / 1959	30	95	19	–	144
8. 2. 1997	10	11	–	–	22
29. 2. 2000	7	5	–	–	12

Tab. 8. Výsledky zimných sčítaní netopierov v Suchej jaskyni

Dátum / druh	<i>Mmyo</i>	<i>Moxy</i>	<i>Mm/b</i>	<i>Mdau</i>	<i>Mdas</i>	<i>Msp.</i>	<i>Enil</i>	<i>Eser</i>	<i>Bbar</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	spolu
1955 / 1956	37	65	14	–	–	–	4	–	12	2	–	134
1956 / 1957	26	24	12	–	–	–	2	–	4	2	–	70
1957 / 1958	23	10	8	–	–	–	1	–	2	1	–	45
1958 / 1959	15	22	9	–	–	–	3	–	2	3	–	54
3. 2. 1996	16	–	9	–	–	2	18	1	3	–	–	49
6. 2. 1997	14	–	16	1	1	–	13	–	2	–	–	46
29. 2. 1998	10	–	2	–	–	–	7	–	–	–	–	19
13. 2. 1999	19	–	7	–	–	–	15	–	1	–	1	43
4. 2. 2000	7	–	31	–	–	–	17	–	3	–	–	59
24. 2. 2001	47	–	38	–	–	–	22	–	3	–	–	110

Pustá jaskyňa (časť Psie diery)

Lokalizácia. (7083, 944 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Vchod jaskyne sa nachádza na pravom brehu riečky Demänovka v svahovej dolinke Pustá.

Popis. Vchodom do jaskyne je 12 m hlboký závrť. Horné poschodie nazvané Psie diery je dlhé ca. 300 m. S rozsiahlejšími spodnými priestormi samotnej Pustej jaskyne je prepojené 94 metrov hlbokou priepaťou.

Výskum netopierov. Sčítanie netopierov tu v rokoch 1954 až 1959 vykonal Dr. J. Vachold pravdepodobne v celej jaskyni. Počas kontroly dňa 8. 2. 1997 bola chiropterologicky preskúmaná len časť Psie diery.

Sčítavatelja. Vachold J. (1954–1959), Brinzik M., Noga M., Obuch J.

Zhrnutie poznatkov. Dosiaľ bol v jaskyni potvrdený výskyt štyroch druhov netopierov (tab. 7), pričom nerozlíšený zostáva *M. mystacinus/brandtii*. V minulosti bola Pustá jaskyňa významným zimoviskom druhov *M. myotis* a *M. oxygnathus*.

Suchá jaskyňa

Lokalizácia. (6983, 903 m n. m.) – stredné Slovensko, Nízke Tatry (190), k. ú. Demänovská Dolina. Jaskyňa sa nachádza na pravom brehu riečky Demänovka v brale Vyvieranie.

Popis. Vchod do jaskyne je 12 m široký a 3 m vysoký. Jaskyňa pozostáva z dvoch horizontálnych, nad sebou vytvorených poschodí. Horné poschodie je bohatšie na krasovú výzdobu, ako dolné, vývojovo mladšie poschodie. Celková dĺžka jaskyne presahuje 700 metrov.

Výskum netopierov. V päťdesiatych rokoch jaskyňu navštevoval a zimné sčítania uskutočnil Dr. J. Vachold. Výsledky svojich pozorovaní publikoval v samostatnej práci. Na zimné sčítania sme nadviazali v roku 1996.

Zhrnutie poznatkov. Celkom bolo zistených 10 druhov netopierov (tab. 8). V súčasnosti sa nepodarilo potvrdiť výskyt, v minulosti hojného druhu *Myotis oxygnathus*. Jaskyňa je jedným z významných zimovísk druhu *E. nilssonii* na Slovensku. K vzácnym hibernantom patria druhy *Myotis dasycneme* a *Myotis daubentonii*.

Ďalšie údaje. 22. 11. 1996 – *Mmyo* (15), *Mmys/bra* (23), *Mdas* (1), *Enil* (10), *Eser* (1), 28. 3. 1997 – *Mmyo* (2), *Mmys* (2), *Mmys/bra* (7), *Enil* (6), 28. 11. 1997 – *Mmyo* (13), *Mmys/bra* (10), *Mdas* (1), *Enil* (9), 28. 11. 1999 – *Mmyo* (9), *Mmys/bra* (29), *Myotis* sp. (2), *Enil* (10), *Bbar* (1). **Netting:** 11. 9. 1998 – *Mmyo* (1), *Mdas* (2), *Enil* (2), *Paur* (1).

Literatúra

BERNADOVIČ F., 2000: Chiropterofauna Demänovskej ľadovej jaskyne. Pp.: 135–139. In: BELLA P. (ed.): *Výskum využívanie a ochrana jaskýň. Zborník referátov. Správa slovenských jaskýň, Liptovský Mikuláš, 216 pp.*

- BERNADOVIČ F., 2002: Nové poznatky o netopieroch Demänovskej ľadovej jaskyne. Pp.: 175–178. In: BELLA P. (ed.): *Výskum využívanie a ochrana jaskýň. Zborník referátov*. Správa slovenských jaskýň, Liptovský Mikuláš, 224 pp.
- BRINZÍK M., 1997: Poznámky k výskytu netopierov na niektorých zimoviskách Demänovskej doliny (zimné sezóny 1995/96 a 1996/97). *Daphne*, 4(2): 23–25.
- BRINZÍK M. & NOGA M., 1997: *Netopiere Demänovskej doliny*. Práca ŠVOČ, PF UK Bratislava, 20 pp.
- BRINZÍK M., NOGA M. & MOLNÁR B., 1998a: Bats of the Demänová valley. Pp.: 3–4. In: UHRIN M. (ed.): *2nd International Conference on Carpathian Bat, Abstracts*. Nová Sedlica, 14 pp.
- BRINZÍK M., NOGA M. & MOLNÁR B., 1998b: Bats of the Demänová valley (Lower Tatra Mts., Slovakia). *Vespertilio*, 3: 150.
- DROPPA A., 1957: *Demänovské jaskyne*. SAV, Liptovský Mikuláš, 289 pp.
- GAISLER J. & HANÁK V., 1972: Netopýři podzemních prostorů v Československu. *Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír.*, 7: 1–46.
- HOCHMUTH Z., 1991: *Demänovská dolina – Jasná. Turistický sprievodca*. Šport, Bratislava, 120 pp.
- VACHOLD J., 1961: K pomerom hibernácie netopierov v jaskyniach Demänovského krasu. *Slov. Kras*, 3: 59–67.